

Complexnummer: 508460

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Aantal complexonderdelen

21

Monumentnummers van complexonderdelen

508461, 508462, 508463, 508464,
508465, 508466, 508467, 508468,
508469, 508470, 508471, 508472,
508473, 508474, 508475, 508476,
508477, 508478, 508479, 508480,
531547

Woonplaats

Den Helder

Gemeente

Den Helder

Provincie

Noord-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Het Nieuwe Diep 8, 1781 AC Den Helder

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

Het complex betreft de in het noordoosten van de gemeente Den Helder gelegen (oude) RIJKSWERF WILLEMSOORD. De Rijkswerf, officieel geheten Maritiem Etablissement Willemsoord, is gesitueerd tussen het Marsdiep (in het noorden), het Nieuwe Diep (in het oosten) de Zuidstraat (in het zuiden) en de Weststraat en het Molenplein (in het westen).

De geschiedenis van de aanleg en bouw van de Rijkswerf gaat terug tot de Franse Tijd. In 1811 decreeteerde Napoleon dat in Den Helder aan het Nieuwe Diep de grootste marinehaven en marinewerf van Nederland moesten worden gebouwd. Een ontwerp van Jan Blanken Jansz., Directeur der Maritieme Werken, werd op 8 maart 1812 goedgekeurd. I. Valk, Inspecteur der Maritieme Gebouwen, heeft in deze beginfase voor de Rijkswerf verschillende gebouwen ontworpen. De Rijkswerf kende in de 19de eeuw twee bouwfases, de eerste van 1813 tot 1827, de tweede van 1857 tot 1866.

De eerste bouwfase werd in 1813 gestart. Na de val van Napoleon en het daaropvolgende herstel van de

Nederlandse onafhankelijkheid, werd door Willem I op 14 november 1814 gelast dat het werk in Den Helder moest worden voltooid. De naam Willemsoord werd voor het eerst gebruikt in een memorie van Jan Blanken van 12 september 1815, waarna de naam ingeburgerd raakte. Tijdens de bouw viel het terrein onder het Departement van Binnenlandse Zaken en Waterstaat, op 20 september 1822 werd Willemsoord aan de marine overgedragen. Na een gewijzigd plan van Blanken uit 1819 werd het definitieve plan voor de inrichting van de werf en de bestemming van de gebouwen op 26 februari 1823 door Koning Willem I goedgekeurd. In deze eerste bouwphase werd de basisstructuur van de werf ontwikkeld, waarbij onder andere het natte dok (object: C), de maritieme binnenhaven, het dokkanaal, de zeedoksluis en het oude droogdok (dok I, object: A) werden aangelegd. De voltooiing van het plan nam nog vier jaar in beslag. In de eerste bouwphase werden ook de volgende bouwwerken gerealiseerd: de vier door I. Valk ontworpen langgerekte werkplaatsen/loodsen langs de westrand van het werfterrein (de objecten D, F, G, H, zijnde de gebouwen 1, 29, 52 en 60), het door J. Blanken ontworpen stoommachinegebouw (object J, gebouw 47), de mastenloods (object M, gebouw 66) en de kanonneerbootkappen uit iets later periode -waarschijnlijk circa 1833- (object K, gebouw 3). Het directiegebouw of commandementsgebouw (object S, ook wel 'het Paleis' genaamd, daterend uit circa 1823) en het gebouw voor opslag van licht ontvlambare stoffen (object T, ook wel 'het Torentje' genaamd, nu Marinemuseum) dateren ook uit de eerste bouwperiode.

Een tweede bouwcampagne volgde in de jaren 1857 tot 1866. In deze periode kreeg het terrein van de Rijkswerf de vorm die nu nog in hoofdtrekken herkenbaar is, onder andere door de aanleg van een nieuw droogdok, dok II (object B). Voorts werd het natte dok vergroot en werden de reeds bestaande waterbouwkundige werken verder uitgebreid. Op het Marinegedeelte verscheen in 1869 het hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine (object Q).

Nadien, in de periode van 1866 tot circa 1990, werd de bebouwing op het Rijkswerfterrein nog regelmatig uitgebreid en/of vernieuwd om aan de eisen des tijds te kunnen voldoen. Door sluiting van de overige werven in Nederland bleef de Rijkswerf Willemsoord na 1933 over als enige werf van uitrusting, herstelling en conservatie. In 1938 werd aangevangen met de bouw van de nieuwe scheepsmakerswerkplaats (object N, gebouw 51). In de Tweede Wereldoorlog werden zowel haven als werf zwaar beschadigd. Met name het zuidoostelijk gelegen compartiment, thans behorend tot de bewapeningswerkplaatsen van de marine, werd zwaar gebombardeerd. Daarbij werd de bebouwing op dit compartiment bijna volledig verwoest. Op dit compartiment bevinden zich geen afzonderlijk te beschermen bouwwerken meer. Tijdens de oorlog werden op de rijkswerf verschillende betonnen schuilkelders gebouwd en werd het stoommachinegebouw (object J, gebouw 47) gebruikt als kantoor en telefooncentrale. Daartoe werd dit gebouw voorzien van een nieuwe constructie en voorzetgevel van gewapend beton. De walkanten van het Afsluitingskanaal kregen in de periode 1940-1945 geleidelijk een bekleding van gewapend beton. Na de oorlog werden veel herstelwerkzaamheden verricht en werden verschillende nieuwe gebouwen gerealiseerd, onder andere het op het marinegedeelte gebouwde Lesgebouw voor Adelborsten (object R) uit omstreeks 1946, op de plaats van het voormalige hospitaal. Na 1945 werd ook een gedeelte van het Afsluitingskanaal aan de noordzijde gedempt. De zeedoksluis werd in 1967 vervangen door een nieuwe zeedoksluis, die zuidelijk van de oorspronkelijke ligt. In 1949 werd begonnen met de bouw van een geheel nieuwe marinehaven ten oosten van het Nieuwe Diep. In 1988 werd begonnen met de bouw van een nieuwe rijkswerf in de nieuwe haven van Den Helder die in 1993 gereed kwam. De bouwgeschiedenis van de (oude) Rijkswerf Willemsoord is beschreven door C. Reinders Folmer - van Prooijen in "Rijkswerf Willemsoord 1822-1982. Overzicht van de geschiedenis van terrein en gebouwen" (1982).

N.B. In het hiernavolgende worden voor de verschillende objecten zowel letters als nummers gebruikt. De letters A tot en met T verwijzen naar de objecten van het complex "Rijkswerf Willemsoord". De nummering van de

verschillende gebouwen (gebouw 1, 3, 29, enzovoort) komt alleen in de redengevende omschrijvingen per beschermd onderdeel voor en komt overeen met de nummering zoals in de jaren '50 van deze eeuw aan de verschillende gebouwen gegeven door de bouwkundige dienst van Rijkswerf Willemsoord. Onder deze nummers zijn de gebouwen plaatselijk bekend.

Naast de onder monumentnummer 531547 beschermde terreinaanleg van de werf, omvat het complex Rijkswerf Willemsoord de volgende afzonderlijk beschermde monumenten:

- A: Oude droogdok (dok I, inclusief twee houten richtlatten) (monumentnummer 508471)
- B: Nieuwe droogdok (dok II, inclusief één richtlat) (monumentnummer 508463)
- C: Natte dok (monumentnummer 508472)
- D: Gebouw 1, werkplaats/loods (monumentnummer 508473)
- E: Woonhuis voor de officier van politie (bij gebouw 1) (monumentnummer 508474)
- F: Gebouw 29, werkplaats/loods (monumentnummer 508475)
- G: Gebouw 52, werkplaats/loods, gedeeltelijk (uitsluiting van de tweede bouwlaag) (monumentnummer 508476)
- H: Gebouw 60, werkplaats/loods, gedeeltelijk (uitsluiting van de aanbouwen van na 1918) (monumentnummer 508467)
- I: Gebouw 28, berging (monumentnummer 508477)
- J: Gebouw 47, stoommachinegebouw (monumentnummer 508466)
- K: Gebouw 3, kanonneerbootkappen, sloepenloods (monumentnummer 508465)
- L: Gebouw 63, ketelmakerij (gedeeltelijk) (monumentnummer 508468)
- M: Gebouw 66, mastenloods met sloopshelling ten oosten (monumentnummer 508464)
- N: Gebouw 51, scheepsmakerswerkplaats (gedeeltelijk) met sloopshelling en kraanstructuren (monumentnummer 508469)
- O: Toegangspartij westelijke hoofdingang (monumentnummer 508478)
- P: Gebouw 43, opslag dokmaterialen en schaftlokaal 'het Zwaantje' (monumentnummer 508479)
- Q: Hoofdgebouw Koninklijk Instituut voor de Marine (monumentnummer 508461)
- R: Lesgebouw Adelborsten / 'Het Klooster' (monumentnummer 508462)
- S: Directiegebouw Marine / 'Het Paleis' (monumentnummer 508480)
- T: Gebouw voor opslag van licht ontvlambare stoffen, het huidige Marinemuseum / 'het Torentje' (monumentnummer 508470)

Waardering van het complex

Het complex Rijkswerf Willemsoord is van algemeen belang uit maritiem-historisch en architectuurhistorisch oogpunt vanwege de zeldzaamheid van het complex, de herkenbaar gebleven functionele en architectonische samenhang van de complexonderdelen en vanwege de architectonische vormgeving en typologische betekenis van de bebouwing.

Daarnaast zijn de aanleg van het complex en de architectuur van verschillende bouwwerken van belang als belangrijk onderdeel van het oeuvre van Jan Blanken Jansz.

Tevens heeft het complex situationele waarde door de prominente stedenbouwkundige situering in het noordoostelijke deel van Den Helder.

Monumentnummer*: 508461

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

KIM (object Q)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Het Nieuwe Diep

Nr*

8

Toev.*

Postcode*

1781 AC

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5844

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Op het noordoostelijk compartiment van de Rijkswerf Willemsoord gelegen hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine. Het in 1869-1870 gebouwde omvangrijke INSTITUUT werd waarschijnlijk ontworpen door architect Van Oudshoorn. De bouwstijl is eclectisch met veel neo-rennaissance elementen. Opdrachtgever was de toenmalige Minister van Marine L.G. Brocx. In de bestekken werd de functie van het gebouw omschreven als "huisvesting en opvoeding van adelborsten voor de Koninklijke Zeemagt te Willemsoord". Op 26 februari 1869 werd de fundering (paalfundering en trasraam) van het gebouw aanbesteed aan aannemer M. Deutekom te Amsterdam voor f.47.747,=. Op 11 juni 1869 werd het optrekken en afwerken van het gebouwd aanbesteed aan aannemer P. van Limburgh te Rotterdam voor f.193.000,=.

N.B. De hoofdingang had oorspronkelijk geen hardstenen bordes en trap; deze zijn in de 20ste eeuw toegevoegd. Uit de 20ste eeuw dateert ook de uitbouw van de kantinezaal aan de achterzijde (noordwest) van het gebouw. Daarbij werd het materiaal uit de oorspronkelijke gevel (stenen, vensters en deur) hergebruikt in de nieuwe gevel. De dakbedekking van het hele gebouw bestond oorspronkelijk uit leien. Bij een renovatie heeft men de leien van verschillende dakschilden, die vanaf de grond niet goed zichtbaar zijn (de dakschilden aan de zijden van de twee binnenplaatsen), vervangen door bruin geglaazuurde Hollandse pannen. De aanbouwen aan op de binnenplaatsen en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de aanbouwen aan de linkerzijgevel (zuidwest) vallen niet onder de bescherming.

Omschrijving

Op vrijwel rechthoekig grondplan gebouwd instituut rond twee binnenplaatsen. Het gebouw is twee bouwlagen hoog en wordt afgesloten door zadeldaken, oorspronkelijk gedekt met leien. De noklijn van de voor- en achtergevel loopt evenwijdig aan de weg (Het Nieuwe Diep), de noklijn van de korte gevels staat er loodrecht op. De noklijn wordt doorsneden door verschillende achthoekige bakstenen schoorstenen. In de zadeldaken zijn verschillende dakkapellen met een rond venster aangebracht. Deze hebben een zinken dak met wolfseind en nokpiron. Van de vier hoektorens hebben de twee aan de voorzijde (zuidoost-zijde) een schilddak met leien en noklijn loodrecht op Het Nieuwe Diep. De twee torens aan de achterzijde (noordwest-zijde) hebben een afgeknot schilddak met leien en noklijn evenwijdig aan Het Nieuwe Diep. Op de nok van de torendaken zijn zinken hekwerken (crêtes) aangebracht. In de schilddaken zijn verschillende houten dakkapellen onder ingestoken zadeldak aangebracht. Deze dakkapellen hebben een getoogd stolpraam en een gevel bestaande uit twee zuilen met fantasiekapiteel, fronton en nokpiron. De daken van de dakkapellen zijn bekleed met zink. De oorspronkelijke kapconstructie van de zadel- en schilddaken is nog intact.

Het gebouw is opgetrokken in rode baksteen boven een hardstenen plint. Op verschillende plaatsen in het muurwerk zijn smeedijzeren sierankers zichtbaar. Detailleringen zoals boogstenen, aanzet- en sluitstenen, lekdorpels, afdekplaten, topgevelversieringen, traptreden en bordes zijn uitgevoerd in hardsteen. Detailleringen zoals speklagen, strekken, borstweringen, kraagstenen en boogfriezen zijn uitgevoerd in gele baksteen. De vensterassen bevatten, tenzij anders vermeld, op de begane grond een houten rondboogvenster met zesruits draairaam en tweeruits bovenlicht, op de eerste verdieping een getoogd venster met zesruits draairaam en tweeruits bovenlicht. In het middenrisaliet en in de hoektorens is de gootlijst opgetrokken tot een borstwering.

De voorgevel (zuidoost) bestaat uit vijf geveldelen: twee hoektorens, een middenrisaliet en twee terugliggende geveldelen. Middenrisaliet en hoektorens hebben hoeklisenen, een fries op kraagstenen en een in twee tinten baksteen uitgevoerde decoratieve borstwering annex gootlijst. Het middenrisaliet is vijf vensterassen breed, waarvan de drie middelste vensterassen extra risalieren. Deze drie vensterassen zijn gekoppeld door een rijk gedecoreerde topgevel onder ingestoken zadeldak. De centrale ingang bestaat uit een dubbele gedecoreerde paneeldeur met rondboog bovenlicht, waarin een lantaarn is aangebracht. De ingang is bereikbaar via een bordes met vijf traptreden. Links van het bordes, in de hardstenen plint, is een gedenkrelief aangebracht met de tekst "Aangevangen den eersten Maart 1869. Voltooid den eersten Mei 1870." Aan weerszijden van de ingang bevindt zich een rondboogvenster. Op de eerste verdieping bevatten de drie middelste vensterassen een getoogd twaalfruits venster. De topgevel heeft een rondboogfries met zeven kleine rondboogvensters, schouderstukken, gedecoreerde afdekplaten en top. Op de nok staat een windwijzer met een scheepje. In de topgevel zijn bovendien decoraties aangebracht zoals een anker, kroon, het opschrift "ANNO 1869" en een klok. De twee resterende vensterassen van het middenrisaliet hebben, net als de terugliggende geveldelen aan weerszijden van het middenrisaliet, op de begane grond rondboogvensters en op de eerste verdieping getoogde vensters. De breedte van de terugliggende geveldelen is vijf vensterassen. De hoektorens zijn twee vensterassen breed en bevatten gekoppelde vensters: rondboogvensters op de begane grond, getoogde vensters op de eerste verdieping.

De rechterzijgevel (noordoost) heeft een breedte van twaalf vensterassen, verdeeld over twee hoektorens met een

breedte van elk drie vensterassen en een daartussen gelegen geveldeel van zes vensterassen breed. Op de begane grond bevatten de vensterassen een rondboogvenster, op de eerste verdieping een getoogd venster. Eén rondboogvenster op de begane grond is vervangen door een dubbele paneeldeur met glas.

De linkerzijgevel (zuidwest) heeft oorspronkelijk een zelfde opbouw als de rechterzijgevel. Door een aanbouw van één bouwlaag over de gehele breedte van de gevel, wordt deze gevel van de plint tot aan de rondboogvormige bovenlichten van de begane grond aan het oog onttrokken. Op de eerste verdieping zijn de getoogde vensters nog intact.

De achtergevel (noordwest) heeft een breedte van drie geveldelen: twee hoektorens met een breedte vijf vensterassen en een terugliggend middendeel van dertien vensterassen. De hoektorens hebben op de begane grond een ingang op de centrale as. Het terugliggende middendeel van de achtergevel heeft een vooruitspringende begane grond verdieping met op de centrale as een rondboogvormige ingang, bestaande uit een rechthoekige dubbele paneeldeur met zij- en bovenlichten. De eerste verdieping heeft op de centrale as een kleine tuitgevel met rondboogfries en gekoppeld toogvenster. Aan weerszijden hiervan bevinden zich twee paar gekoppelde getoogde vensters.

Onder de binnenplaatsen bevinden zich twee grote waterkelders.

Het interieur is nog gedeeltelijk intact en bevat onder andere een rijk gedecoreerde centrale hal met gestucte wanden, gestuct cassetteplafond en gestucte deurarchitraven met pilasters. Twee trappenhuizen met rijk gedecoreerde trapleuningen en balusters zijn nog intact. De lange gang op de eerste verdieping (genaamd Kampanje) en verschillende zalen en kamers hebben nog originele elementen, zoals pilasters, scheibogen, lambrizingen en stuc plafonds. Op de zolder van het instituut onder de kapconstructie bevinden zich nog enkele originele cachots.

Waardering

Het hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine is van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van overheidsarchitectuur uit de tweede helft van de 19de eeuw in eclectische bouwtrant. Tevens heeft het gebouw ensemblewaarde met de twee belendende panden aan Het Nieuwe Diep, namelijk het directiegebouw of commandementsgebouw (ten noorden) en het lesgebouw voor de adelborsten (ten zuiden).

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Wetenschappelijk instituut

Monumentnummer*: 508462

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Het Klooster (object R)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Het Nieuwe Diep

Nr*

10

Toev.*

Postcode*

1781 AC

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5844

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

SCHOOL, gebouwd omstreeks 1946 in de stijl van de Delftse School. Het gebouw staat op het noordoostelijke compartiment van het complex Rijkswerf Willemsoord. Na ernstige beschadiging in de Tweede Wereldoorlog door bominslag werd op de fundamenteën van een voormalige hospitaal een qua volume vergelijkbaar carré-vormig gebouw opgetrokken dat dienst ging doen als lesgebouw voor de adelborsten. Het gebouw wordt, vanwege zijn carré-vormige binnenplaats met omliep, ook wel "t Klooster" genoemd.

Omschrijving

Op vrijwel vierkant grondplan gebouwd rond een carré-vormige binnenplaats. Het gebouw heeft twee bouwlagen onder een omliepend geknikt zadeldak, gedekt met zwarte Hollandse pannen. De houten kapconstructie is nog intact. In het dak zijn verschillende dakkapellen onder ingestoken zadeldak aangebracht. De dakkapellen hebben een zesruits draaivenster.

Het pand is opgetrokken in rode baksteen boven een plint van sierbeton. Tenzij anders vermeld, bevatten de vensterassen op beide verdiepingen een rechthoekig houten venster met stijl- en regelwerk en een meerruits roedenverdeling. Alle lekdorpels zijn van sierbeton. De gevels worden afgesloten door een tandlijst en sober

geprofileerde gootlijst van sierbeton.

De voorgevel (zuidoost) heeft een breedte van negentien vensterassen, verdeeld over zeven traveeën. De hoektraveeën bevatten ieder twee vensterassen, de vijf middelste traveeën bevatten ieder drie vensterassen. De middenpartij, ter breedte één travee van drie vensterassen, onderscheidt zich van de rest van de voorgevel doordat deze travee tot boven de gootlijst is opgetrokken. De middenpartij wordt beëindigd door een rechte topgevel met decoratieve borstwering van sierbeton. Op de begane grond bevindt zich op de centrale as de hoofdingang, bestaande uit een terugliggende dubbele getoogde paneeldeur en een omlijsting van sierbeton. De deur is bereikbaar via een sierbetonnen bordes met twee treden. De vensterassen aan weerszijden van de deur bevatten een rechthoekig houten negenruits venster met omlijsting van sierbeton. Op de eerste verdieping bevatten de drie vensterassen een dubbele balkondeur met omlijsting van sierbeton en Frans balkon. Ter hoogte van de gootlijst zijn drie kleine vierkanten vensters aangebracht. Op de nok van het dak, op de centrale as van de voorgevel, is een achthoekige uitkijktoren geplaatst, bekleed met tegels en voorzien van een ijzeren balustrade en bekroning. Aan weerszijden van de middenpartij bevinden zich twee traveeën van drie vensterassen en een hoektravee met twee vensterassen.

De linkerzijgevel (zuidwest) heeft een breedte van zes traveeën: twee hoektraveeën met elk twee vensterassen en vier middentraveeën met elk drie vensterassen.

De rechterzijgevel (noordoost) heeft een vergelijkbare opbouw en geleding als de linkerzijgevel.

De achtergevel (noordwest) heeft net als de voorgevel negentien vensterassen. De vensters zijn kleiner dan die in de voorgevel en bevatten een rechthoekig kruisvenster met meerruits roedenverdeling. De vensters op de eerste verdieping worden bekroond door een getoogde strek.

Op de binnenplaats hebben de gevels een hoogte van drie bouwlagen. De begane grond verdieping bevat vensters die op een plint van sierbeton rusten. De vensters zijn per drie gekoppeld; elk middelste venster wordt geflankeerd door lisenen van sierbeton. De vensters bestaan uit rondbogen met rechthoekige achtruits vensters en bakstenen vulling in de trommel. Op de eerste verdieping bevatten de vensterassen een rechthoekig houten kruisvenster met meerruits roedenverdeling. De zuidoostelijke gevel van de binnenplaats heeft een risalerende begane grond en eerste verdieping. De tweede verdieping is de zolderverdieping. Aan de buitengevels bevindt zich op deze hoogte het dak met de dakkapellen, aan de binnenplaats zijn de dakschilden zodanig opgetild, dat een stenen zolderverdieping ontstaat waarin vensters kunnen worden aangebracht. De vensterassen in deze bouwlaag bevatten rechthoekige houten zesruits vensters. Tegenover de hoofdingang in de buitengevel, bevindt zich aan de zijde van de binnenplaats een ronde uitbouw met het trappenhuis. De hoge rechthoekige vensters op de middenas van de uitbouw worden geflankeerd door geblokte bakstenen lisenen. De uitbouw wordt bekroond door een terras met borstwering van opengewerkt sierbeton.

Het interieur is nog gedeeltelijk intact en bevat onder andere een centrale hal met travertien vloerplaten en een trappenhuis met sober gedecoreerde trapleuning en ijzeren balusters.

Waardering

Het lesgebouw voor de adelborsten is van belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard

gebleven voorbeeld van een schoolgebouw uit het midden van de 20ste eeuw in de stijl van de Delftse School. Tevens heeft het gebouw ensemblewaarde met twee overige aan Het Nieuwe Diep gelegen gebouwen van de Marine, het Directie- of Commandementsgebouw en het Hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Opleidingscentrum

Monumentnummer*: 508463

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Nieuwe Dok (object B)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5839

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Stenen DROOGDOK, genaamd dok II of nieuwe droogdok, uit de periode 1857-1866. Het dok is gesitueerd op het zuidwestelijke compartiment van het complex Rijkswerf Willemsoord op een diagonale as (van noordoost naar zuidwest). Het dok kon worden afgesloten door een drijvende deur (bateau-porte) die inmiddels is vervangen. Tot het dok behoort ook een richtlat.

N.B. Het dok werd aangelegd in verband met de groei van de marine en van het bijbehorend scheepsonderhoud. In juni 1856 begon een dokcommissie met de voorbereidende werkzaamheden en het ontwerpen van de constructie van een nieuw droogdok. Na studiereizen naar Frankrijk en Engeland werd besloten dat de lengte minimaal 110 meter zou moeten zijn. Op 23 maart 1857 begon het werk in de zuidwesthoek van de werf. Op 28 mei 1866 werd het dok in gebruik gesteld. De oorspronkelijke sluisdeuren zijn in de 20ste eeuw vervangen.

Omschrijving

Droogdok met langgerekt grondplan, gesitueerd langs een diagonale as (van noordoost naar zuidwest). De ingang van het dok ligt in de zuidwesthoek van het natte dok. De korte achterzijde van het dok (zuidwesten) is afgerond. De lengte van het dok is circa 114 meter, de breedte op maaiveldniveau is circa 23 meter, de diepte boven de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

blokken was in oorsprong ongeveer 5.5 meter (en is 8 meter onder gewoon hoog water). De dokvloer is aangebracht op een paalfundering waarop een houten roosterwerk werd gelegd. De breedte van het dok neemt van maaiveld- tot dokvloerniveau trapsgewijs af. De kademuren en de stootranden van de banketten zijn van hardsteen vervaardigd, de overige delen van de dokmuren zijn van baksteen.

Tot het dok behoort ook een houten richtlat, geplaatst op de wal in het verlengde van de lange midden-as van het dok.

Waardering

Het dok is van algemeen belang als historisch functioneel hoofdonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het object van algemeen belang uit cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en constructief oogpunt als gaaf bewaard gebleven en zeldzaam voorbeeld van een in de tweede helft van de 19de eeuw gebouwd droogdok.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterweg, werf en haven

Functie

Droogdok

Monumentnummer*: 508464

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 66 (object M)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Willemsoord

Nr*

66

Toev.*

Postcode*

1781 AS

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

6300

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

MASTENLOODS/MASTENMAKERIJ gebouwd omstreeks 1826, plaatselijk bekend als gebouw 66. Het pand is gesitueerd aan de zuidzijde van het complex Rijkswerf Willemsoord, tussen het dokkanaal Boerenverdriet en de ketelmakerij. Tussen omstreeks 1866 en 1878 werd ten oosten van de mastenloods een lange SCHEEPSHELLING, ook genaamd de 'sluisdeurenhelling' aangelegd, die ook onder de bescherming valt. De meest oostelijk gelegen beuk is aan de zuidzijde vermoedelijk omstreeks 1911 enigszins ingekort. In 1931 werd een deel van de loods ingericht tot ijzermagazijn.

Omschrijving

Op vrijwel vierkant grondplan gebouwde loods van één bouwlaag hoog, bestaande uit vier noord-zuidgerichte beuken onder vier schilddaken met noklijnen loodrecht op de Zuidstraat. De meest oostelijke beuk is ingekort en heeft een zuidelijke kopgevel met zadeldak. De daken zijn aan de noordzijde gekoppeld door een schilddak over de hele (oost-west) breedte van het gebouw.

De houten draagconstructie bestaat uit geschoorde standvinken die per beuk een gordingenkap dragen. De gevels zijn opgetrokken in rode baksteen boven een hardstenen plint en worden voorts horizontaal geleed door een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hardstenen cordonband en worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst.

De gevels worden geleed door vele rondboogvormige vensterassen die ofwel een venster, ofwel een deur, ofwel een boven de cordonband geplaatst bovenlicht bevatten. De sluitstenen van de rondbogen zijn van hardsteen. De vensters bestaan uit een houten rechthoekig twaalfruitsvenster en een rondboogvormig bovenlicht met radiale roedenverdeling. De deuren bevatten in oorsprong een rechthoekige dubbele paneeldeur met glas en een rondboogvormig bovenlicht met radiale roedenverdeling. De deuren zijn deels met ijzerbeslag verstevigd. De hooggeplaatste bovenlichten hebben een radiale roedenverdeling.

De noordgevel heeft elf vensterassen, waarvan er zes een deur bevatten, één een venster en vier een hooggeplaatst bovenlicht.

De oostgevel heeft zeven vensterassen, waarvan er één een venster bevat en zes een hooggeplaatst bovenlicht.

De zuidgevel heeft geheel oostelijk een terugspringende kopgevel met zadeldak. De eerste bouwlaag bevat drie oorspronkelijke rondboogvormige ingangen met een dubbele paneeldeur en bovenlicht. In de jongere topgevel is een rechthoekig houten venster met meerruitsroedenverdeling aangebracht. De zuidgevel heeft voorts een breedte van zes (drie maal twee) vensterassen met zes toegangen. Van west naar oost bevatten deze: een rechthoekige houten toegang, een rondboogvormige toegang, twee korbboogvormige toegangen en twee rechthoekige toegangen.

De westgevel heeft acht oorspronkelijke vensterassen, waarvan er één een deur bevat, zes een hooggeplaatst bovenlicht en één een rondboogvenster.

Het interieur bevat een oorspronkelijke kantooruimte in de noordoostelijke hoek van de loods, bestaande uit een door houten stijl- en regelwerk afgeschermd ruimte met een afgeschuinde hoek in het zuidwesten. Het stijl- en regelwerk is opgevuld met een houten borstwering met daarboven witglazen ruiten in een meerruits roedenverdeling. De sloopshelling ('sluisdeurenelling') ten oosten van de mastenloods bestaat uit een bakstenen helling met twee noord-zuidgerichte houten glijers (ellingbalken). De kaden zijn tegenwoordig (1995) van beton.

Waardering

Het pand en de sloopshelling zijn van algemeen belang als historisch functionele onderdelen van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als merendeels gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de 19de eeuw gebouwde mastenloods met mastenmakerij. Door de ligging aan de zuidrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de zuidzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Loods

Monumentnummer*: 508465

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

*Monumentnaam***

Gebouw I (object K)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

*Woonplaats**

Den Helder

*Gemeente**

Den Helder

*Provincie**

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

*Kadastrale gemeente**

Den Helder

*Sectie**

D

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5844

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

RIJ KANONNEERBOOTKAPPEN, later SLOEPENLOODS, gebouwd omstreeks 1833, gesitueerd aan de noordelijke rand van het complex Rijkswerf Willemsoord, tussen het huidige Marinemuseum en de nieuwe sloepenloods. Het gebouw is plaatselijk bekend als gebouw 3. De zeven overgebleven houten kappen maken deel uit van de in oorsprong achttien kappen die bestemd waren als overkapping voor zesendertig gaffelkanonneerboten. De boten werden aan een lier over een helling de loods ingetrokken. De hellingen liepen van het afsluitingskanaal door tot in de loodsen. De hellingen worden nu (1995) tussen loods en afsluitingskanaal met schotjes afgesloten, zodat het water niet meer tot in de loodsen staat. De gevels van de loodsen waren in oorsprong donkergroen geverfd met detailleringen in wit.

N.B. Na de Tweede Wereldoorlog werden de elf westelijke kanonneerkappen gesloopt en omstreeks 1948 verscheen op die plaats de nieuwe sloepenloods.

Omschrijving

Reeks van zeven aan elkaar gebouwde houten loodsen met zeven zadeldaken die in oorsprong waren gedekt met pannen. De reeks loodsen is opgetrokken op een rechthoekig grondplan. De noklijn van de daken staat loodrecht op de Hoofdgracht. De topgevels hebben houten windveren.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De oorspronkelijke constructie is nog volledig intact en bestaat uit geschoorde standvinken die per loods een gordingenkap dragen. Op de gordingen rust verticaal beschoot.

De noordgevel van de loods is bekleed met gerabatte delen. Acht lisenen verdelen de gevel in de zeven traveeën van de zeven kappen. Elke kap heeft twee dubbele opgeklampte scheepsdeuren, elke kap bood immers onderdak aan twee boten. Boven elke dubbele opgeklampte scheepsdeur bevindt zich een draagbalk met een korbogvormige ontlastingsboog. De korboggen zijn ingevuld met horizontale delen, waarover latten als wielspaken zijn aangebracht. In oorsprong waren deze 'spaak-latten' wit geverfd en de ondergrond donkergroen.

De zuidgevel was in oorsprong qua indeling en detaillering ongeveer gelijk aan de noordgevel, maar had per kap slechts één dubbele opgeklampte deur. Een houten (niet beschermd) aanbouw aan de zuidwestzijde onttrekt een deel van de gevel aan het zicht.

De houten zijgevels (oost en west) zijn in 1948, toen de nieuwe sloepenloods werd gebouwd, vervangen door met steunberen versterkte bakstenen muren.

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en constructief oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwde kanonneerbootkappen. Door de ligging aan de noordrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de noordzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Loods

Monumentnummer*: 508466

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 47 (object J)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Willemsoord

Nr*

47

Toev.*

Postcode*

1781 AS

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5988

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

STOOMMACHINEGEBOUW, gebouwd in de eerste bouwfase tussen 1813 en 1823, plaatselijk bekend als gebouw 47, ook wel genaamd "het graanpakhuis". Het gebouw is ontworpen door Jan Blanken Jansz. in neo-classicistische bouwtrant. Het gebouw diende oorspronkelijk voor het leveren van de energie, nodig voor het droogpompen van het oude dok (dok I). Het stoommachinegebouw ligt ten westen en in het verlengde van het oude dok. Het gebouw is gesitueerd aan de westzijde van het complex Rijkswerf Willemsoord en vormt samen met het woonhuis voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 28, 29, 52 en 60 de kerndelen van de westelijke gevelwand van de Rijkswerf. N.B. In 1862 was het stoommachinegebouw overbodig geworden door de bouw van een nieuw stoommachinegebouw bij dok II en werd het pand omgebouwd voor andere functies. Het werd geschikt gemaakt voor ijzermagazijn en de verdiepingen werden ingericht tot graanbergplaatsen voor de marinebakkerij. In 1889 werden ook de benedenlokalen bestemd voor graanberging. Nadien werd het gebouw ook wel het "graanpakhuis" genoemd, ook toen er géén graan meer werd opgeslagen. Tussen 1939 en 1944 kreeg het gebouw vloeren en schotten van gewapend beton (1939). Ook de houten kapconstructie werd vervangen door een constructie van gewapend beton (1942). Een gedeelte van de begane grond werd ingericht als telefooncentrale (1939).

De aanbouwen aan de noord- en zuidzijde vallen niet onder de bescherming.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan opgetrokken pand, bestaande uit drie bouwlagen onder een schilddak.

De gevels waren in oorsprong opgetrokken in rode baksteen boven een risalerende hardstenen plint. De geblokte hoekpilasters en de speklagen waren ook van hardsteen. De rondboogvormige houten draaivensters hadden hardstenen sluitstenen en hardstenen lekdorpels. De toegangen op de begane grond hadden rondbogen van hardstenen blokken. Nadat in de periode 1940-1945 de buitengevels van een frame van gewapend beton waren voorzien, werden de gevels afgewerkt met een laag spuitbeton.

De lange gevels (west en oost) zijn drie traveeën breed en bevatten in oorsprong op de begane grond drie toegangen, op de eerste en tweede verdieping drie rondboogvensters. De vensters namen daarbij per bouwlaag in grootte af. In de dakschilden van de oost- en westzijde bevonden zich in oorsprong drie dakkapellen onder ingestoken zadeldak.

De kopgevels (noord en zuid) zijn ook drie traveeën breed. De oorspronkelijke indeling en detaillering was ongeveer gelijk aan die van de lange gevels. De zijgevels hadden in oorsprong echter waarschijnlijk géén ingangen.

De meeste vensters in lange en kopgevels zijn blind gemaakt.

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel hoofdonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als voorbeeld van een in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwd stoommachinegebouw in neo-classicistische bouwtrant. Door zijn bouwhoogte en door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het gebouw, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 28, 29, 52 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen
Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Opslag
Nijverheid

Functie

Graanschuur (G)
Stoommachine

Monumentnummer*: 508467

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

*Monumentnaam***

Gebouw 60 (object H)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

*Woonplaats**

Den Helder

*Gemeente**

Den Helder

*Provincie**

Noord-Holland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Willemsoord	60	A	1781 AS	Den Helder		Rijkswerf Willemsoord
Willemsoord	60	B	1781 AS	Den Helder		Rijkswerf Willemsoord
Willemsoord	60	C	1781 AS	Den Helder		Rijkswerf Willemsoord
Willemsoord	60	D	1781 AS	Den Helder		Rijkswerf Willemsoord
Willemsoord	60	F	1781 AS	Den Helder		Rijkswerf Willemsoord

*Kadastrale gemeente**

Den Helder

*Sectie**

D

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5988

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De WERKPLAATS/LOODS, plaatselijk bekend als gebouw 60, bestaat uit een langgerekt rechthoekig bouwvolume uit de eerste bouwfase (ca. 1823 en vergelijkbaar met de gebouwen met de nrs. 1, 29 en 52) dat in oorsprong onderdak bood aan de masten- en sloepmakerij, sloepenloods en berging gereedschappen; nadien ook aan een stoomwerkplaats. Dit langgerekte volume wordt in de zuidelijke helft onderbroken door een hoog oprijzend bouwvolume uit omstreeks 1916, waarin de machinebankwerkerij (ook wel 'machinaal' genaamd) werd gevestigd. Het gebouw is gesitueerd in de zuidwesthoek van het complex Rijkswerf Willemsoord en vormt samen met de drie gebouwen met de nrs. 1, 29 en 52 de kern delen van de westelijke gevelwand van de Rijkswerf. De twee bouwvolumes van gebouw nr. 60 worden in het hiernavolgende apart omschreven.

N.B. De aanbouwen aan de noord-, zuid- en oostgevel van de machinebankwerkerij vallen buiten de bescherming.

Omschrijving vml. masten- en sloepmakerij Op rechthoekig grondplan gebouwd pand, bestaande uit één bouwlaag onder een schilddak. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat. De oorspronkelijke kapconstructie, bestaande uit een eenvoudige gordingenkap met geschoorde spanten en twee hanebalken boven elkaar, is nog intact. Op de zuidelijke helft wordt dit gebouw onderbroken door het oprijzend bouwvolume van de machinebankwerkerij. Het muurwerk is opgetrokken in rode baksteen, boven een hardstenen plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst. In het dak zijn verschillende dakkapellen onder ingestoken schilddak aangebracht, een enkele dakkapel heeft een tongewelf onder ingestoken rondboogdak.

De langsgevels (oost en west) worden geleed door vele vensterassen, waarvan de meeste een houten rondboogvenster bevatten. Deze vensters bestaan uit een rechthoekig twaalfruits venster met verbrede middenstijl en een rondboogvormige bovenlicht met radiale roedenverdeling. De vensters hebben hardstenen lekdorpels en worden bekroond door een strek met hardstenen sluitsteen met diamantkop. Sommige vensters zijn van ijzer. De oorspronkelijke hoofdingangen van het gebouw zijn herkenbaar aan de rond- en korfbogen van hardstenen blokken. De overige oorspronkelijke ingangen zijn herkenbaar aan de dikke draagbalk onder het rondboogvormig bovenlicht. Sommige vensters zijn in de loop der tijd dichtgemetseld of vervangen door een extra ingang.

Omschrijving vml. machinebankwerkerij Op rechthoekig grondplan gebouwde werkplaats, bestaande uit een driebeukig basilicavormig bouwvolume. Het middenschip wordt gedekt door een zadeldak, de twee zijbeuken door een lessenaarsdak. De daken zijn voorzien van een bitumineuze dakbedekking. De noklijn staat loodrecht op de Weststraat. Het middenschip heeft vijf lichtkappen, de zijbeuken elk twaalf. Alle lichtkappen staan haaks op de noklijn van het dak. Het middenschip is breder dan de zijbeuken en hoger opgetrokken, zodat extra daglicht kan binnentreden door de vensterreeks in de zijwanden van het schip. Deze vensterreeksen bestaan uit ijzeren ramen met witglazen ruiten in een meerruitsroedenverdeling.

De draagconstructie bestaat uit een samenstel van geklonken stalen kolommen en liggers. Elke kolom bestaat uit twee stijlen, verstijfd door driehoeken en vastgeklonken op een stalen voet. De kolomvoeten zijn verankerd in een betonfundatie. De kolommen dragen lange liggers die de daken van de zijbeuken en de kap van het middenschip dragen. De kap van het middenschip bestaat uit stalen driehoeksspanen. De dakplaten van bimsceement liggen over de spanten. De gevels hebben een skelet van gewapend beton, bekleed of ingevuld met baksteen.

De voorgevel (west) is opgetrokken in rode baksteen boven een uitgemetselde plint. De voorgevel is zeven vensterassen breed en wordt voorts geleed door lisenen en een getrapt boogfries. De voorgevel heeft zandstenen schouderstukken en een top met zandstenen accenten. Het middenschip is drie assen breed, waarvan de middelste as de breedste is. Deze as bevat een hoge getoogde poort met een dubbele opgeklampte hangdeur en een venster erboven. Het houtwerk van de deur is deels met ijzer beslagen ter versteviging van de constructie. Het getoogde ijzeren venster boven de deur heeft een meerruits roedenverdeling. Aan weerszijden van de middenas bevindt zich een vensteras met twee bovenelkaar geplaatste rechthoekige houten en stalen vensters met meerruits roedenverdelingen. In oorsprong waren alle ramen van smeedijzer gemaakt. De zijbeuken zijn elk twee vensterassen breed en bevatten op elke as een getoogd houten venster met meerruits roedenverdeling. Alle vensters hebben bakstenen lekdorpels.

De zijgevels (noord en zuid) en achtergevel (oost) zijn door diverse (niet beschermd) recentere aanbouwen aan het oog onttrokken. In oorsprong hadden de zijgevels van de zijbeuken getoogde smeedijzeren vensters met

meerruits roedenverdelingen.

Waardering

De bouwvolumes die tezamen gebouw 60 vormen zijn van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is gebouw 60 van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als merendeels gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de 19de eeuw gebouwde werkplaats met magazijn. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het gebouw, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 28, 29, 47 en 52, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Magazijn

Monumentnummer*: 508468

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 63 (object L)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Willemsoord

Nr*

63

Toev.*

Postcode*

1781 AS

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

6300

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

KETELMAKERIJ gebouwd tussen 1918 en 1920, gesitueerd aan het zuidelijke deel van het Afsluitingskanaal. De ketelmakerij, plaatselijk bekend als gebouw 63, is gelegen op het zuidwestelijke deel van het complex Rijkswerf Willemsoord tussen de vml. mastenloods (gebouw 66) en de zuidwesthoek. Volgens het bestek uit 1918 bedroegen de afmetingen van het gebouw buitenwerks 57 bij 35 meter.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwde ketelmakerij, bestaande uit een driebeukig basilicavormig bouwvolume. Het middenschip wordt gedekt door een zadeldak, de twee zijbeuken door een lessenaarsdak, in oorsprong alle bedekt met dakleer. De diepte van het gebouw is elf traveeën. De noklijn staat loodrecht op de Zuidstraat. Het middenschip heeft elf lichtkappen, dwars op de noklijn van het dak. Het middenschip is breder en hoger dan de zijbeuken, zodat extra daglicht kan binnentreden door de vensters in de zijwanden van het schip. Deze in oorsprong ijzeren vensters zijn rechthoekig en hebben witglazen ruiten in een meerruits roedenverdeling.

De draagconstructie bestaat uit een samenstel van ijzeren I-profielstijlen en -liggers. De kolomvoeten zijn ingebed in een betonfundatie. De gemetselde pilasters van de zijbeuken hebben consoles van gewapend beton. De stijlen en

pilasters dragen de bimsceementen dakplaten. De kraanbalken van de travellers rusten op hardstenen draagstenen. De muren van de gevels bestaan uit metselwerk, waarin stalen ramen zijn aangebracht ter versteviging.

De zuidelijke kopgevel is opgetrokken in rode baksteen boven een uitgemetselde plint. Deze gevel heeft een breedte van zeven vensterassen, waarbij het middenschip een breedte van drie assen heeft en de zijbeuken ieder twee. De middenas van het schip bevat een grote rechthoekige poort met twee achterelkaar gehangen houten schuifdeuren, met ijzeren beslag ter versteviging. De deuren hangen aan stalen balken. Boven deze poort is een groot vierkant venster met meerruits roedenverdeling aangebracht. Aan weerszijden van de middenas bevindt zich een vensteras met een rechthoekig staand houten venster met een meerruits roedenverdeling. De zijbeuken zijn elk twee vensterassen breed en bevatten op elke as een rechthoekig staand houten venster met meerruits roedenverdeling. Alle vensters hebben bakstenen lekdorpels. De vensters zijn aan de binnenzijde met stalen roeden verstevigd. De aanzet van de daken is in de kopgevels (noord- en zuid) aangegeven met gecementeerde horizontale banden.

De zijgevels (oost en west) hadden in oorsprong elf rechthoekige staande vensters met meerruits roedenverdeling.

De noordelijke kopgevel is qua indeling en detaillering gelijk aan de zuidelijke kopgevel. De houten schuifdeuren zijn vervangen door metalen schuifdeuren.

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de eerste helft van de 20ste eeuw gebouwde ketelmakerij. Door de ligging aan de zuidrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de zuid- en zuidwestzijde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Ketelhuis

Monumentnummer*: 508469

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 51 (object N)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Willemsoord

Nr*

51

Toev.*

Postcode*

1781 AS

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5987

Den Helder

D

5988

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

De SCHEEPSMAKERSWERKPLAATS, plaatselijk bekend als gebouw 51, met SCHEEPSHELLING is gesitueerd op het zuidwestelijke compartiment van het complex Rijkswerf Willemsoord, tussen het oude dok (in het noorden) en het nieuwe dok (in het zuiden). Met de bouw van de scheepsmakerswerkplaats werd volgens de bestekken begonnen in 1938. In 1942 was de bouw van het eerste gedeelte voltooid. De loopkranen dateren waarschijnlijk uit 1948. Het te beschermen gedeelte van de scheepsmakerswerkplaats bestaat uit het westelijke deel met drie zaagdaken alsmede het hoog oprijzende deel met twee zaagdaken. Daarnaast valt de ten oosten van de werkplaats gelegen sloopshelling uit omstreeks 1930 en de loopkranen uit 1948 onder de bescherming.

N.B. De meest noordoostelijk gelegen vleugel, parallel aan de sloopshelling met loopkranen, dateert uit de periode 1949-1953 en valt niet onder de bescherming.

Omschrijving

Werkplaats, gebouwd op een samengesteld grondplan van twee rechthoeken. De oostelijk gelegen rechthoek vormt de basis voor het hoogste bouwvolume met twee zaagdaken, de westelijk gelegen rechthoek voor een lager

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bouwvolume met drie zaagdaken. De noklijnen van de zaagdaken staan loodrecht op de Weststraat. De daken hebben op de zuidelijke dakschilden een dakleerbedekking, de noordelijke dakschilden hebben over de gehele hoogte en breedte stalen vensterreeksen met witglazen ruiten.

De draagconstructie bestaat uit een geklonken stalen skelet, bestaande uit stalen kolommen en liggers en driehoekige kapspanten. Elke kolom bestaat uit twee I-profielstijlen vastgeklonken in een voet die weer verankerd is in een betonfundatie. De dakspanten rusten op de kolommen en de daaropgelegde liggers. De zuidelijke dakschilden bestaan uit bimsceementplaten, de noordelijke uit stalen stijl- en regelwerk met vensters met meerruits roedenverdeling daartussen.

De gevels bestaan uit stalen raamwerken, ingevuld met vakwerkbemetseling en deels met stalen venster. De plint is deels van beton, de dakgoten zijn alle van beton.

De oostgevel heeft een breedte van twee topgevels. Beide hebben op de begane grond een grote vierkanten stalen poort waarin een dubbele opgeklampte deur hangt. De deuren zijn voorzien van een stalen frame ter versteviging. Deze deuren gaan naar buiten toe open.

De zuidgevel is veertien traveeën breed. Elke travee bestaat daarbij uit een liggend stalen raam met een invulling vakwerkbemetseling. Het stalen raamwerk van het oostelijke, hoog oprijzende, gedeelte is vier traveeën breed en heeft een hoogte van zeven modules. In dit gedeelte is één venster aangebracht. Het staalskelet van het westelijk gedeelte is tien traveeën breed en vier modules hoog. In negen modules bevindt zich over een hoogte van twee raamwerken een stalen venster met zes ruiten. De westgevel heeft een breedte van drie topgevels. Op de begane grond zijn drie grote stalen venster aangebracht.

De noordgevel van het gebouw is door diverse (niet beschermde) aanbouwen aan het zicht onttrokken.

In het interieur is de oorspronkelijke skeletconstructie nog intact en ook de oorspronkelijke loopkranen zijn nog aanwezig.

De scheepshelling ten oosten van gebouw 51 bestaat uit een gemetselde helling, deels voorzien van een betonnen laag, met twee stalen loopkraanbanen. De loopkraanbanen hebben een geraamte van drie rijen van elk zeven stalen kolommen met daarop rustend oost-westgerichte liggers. Elke kolom bestaat uit een samenstel van twee naast elkaar geplaatste I-profielstijlen - verstijfd door geklonken driehoeksverstevigingen - op een stalen voet. De kolomvoet is verankerd in een betonfundatie. De liggers bestaan uit stalen I-profielbalken, deels verstijfd door driehoeksconstructies.

De meest noordelijk gelegen rij kolommen vormt tevens het skelet voor de tussen 1949 en 1953 gerealiseerde aanbouw (die niet onder de bescherming valt).

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als voorbeeld van een in de eerste helft van de 20ste eeuw gebouwde scheepswerkplaats. Door de centrale ligging op het Rijkswerfterrein heeft het pand beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de zijde van het natte dok.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Werkplaats

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen
Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Opslag
Industrie

Functie

Scheepshelling (G)
Werfgebouw

Monumentnummer*: 508470

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

*Monumentnaam***

Marinemuseum (object T)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

*Woonplaats**

Den Helder

*Gemeente**

Den Helder

*Provincie**

Noord-Holland

*Straat**

Hoofdgracht

*Nr**

3

*Toev.**

*Postcode**

1781 AA

*Woonplaats**

Den Helder

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Den Helder

*Sectie**

D

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5844

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Het GEBOUW VOOR OPSLAG VAN LICHT ONTVLAMBARE STOFFEN werd gebouwd omstreeks 1823 en werd, vanwege de klokketoren, ook wel "t Torentje" genoemd. Het pand staat op het noordelijk deel van het complex Rijkswerf Willemsoord en staat precies op de scheidslijn tussen het noordwestelijke en het noordoostelijke compartiment van het complex. In het pand is tegenwoordig (1995) het Marinemuseum gevestigd.

Omschrijving

Gebouw op rechthoekige grondslag, gedekt door een omlopend schilddak met koepeltorentje boven de ingangszijde. Omlopende cordonbanden, een als impostlijst van de rondboogdeuren van de ingangspartij en een als afscheiding tussen de begane grond en de verdieping.

Waardering

Het gebouw voor opslag van licht ontvlambare stoffen, het huidige Marinemuseum, is van belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het gebouw van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een gebouw voor opslag uit de eerste helft van de 19de eeuw in een sobere neo-classicistische bouwtrant.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Loods

Monumentnummer*: 508471

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Oude Dok (object A)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5839

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Stenen DROOGDOK, genaamd dok I of oude dok, ontworpen door Jan Blanken Jansz. en aangelegd tussen 1812 en medio 1822. Het dok is gesitueerd op de middenas van het complex Rijkswerf Willemsoord, die de werf in een noordelijke en zuidelijke helft scheidt. Het stoommachinegebouw (object J, gebouw 47) dat ten westen van het dok ligt, leverde de energie voor het droogpompen van het dok. Het dok kon worden afgesloten door een drijvende deur (bateau-porte) die inmiddels is vervangen. Tot het dok behoren ook twee richtlatten.

N.B. Het oude dok kon ondanks lekkages tot 1849 in gebruik worden gehouden, maar toen was de situatie zo verslechterd dat leegpompen onmogelijk was geworden. In de periode van 1859 tot eind 1860 werd het dok herbouwd. Uit de bestekken blijkt dat in het oude, een nieuw en dus kleiner droogdok werd gebouwd (zie "Opgave van de voornaamste werken van 1854 af", waarin onder andere: "Perceel nr.9: aanbesteding twee percelen metselsteen voor herbouw oude dok (aanbesteding 17-3-1859). Bestek nr.10: gedeeltelijk inwendig afbreken van het oude dok en het daarbinnen bouwen van een nieuw droogdok ... (aanbesteding 17-3-1859). Bestek nr. 15: aanbesteding vijf percelen metselsteen bestemd voor de herbouw van het oude dok (aanbesteding 5-10-1859)".

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Droogdok met een langgerekt oost-west gericht grondplan, waarvan de korte westzijde is afgerond en de oostzijde afgeronde hoeken heeft aan weerszijden van de dokingang. Het dok is gesitueerd op de oost-west gerichte midden-as, die de werf in twee gelijke helften deelt. De lengte van het oude dok is circa 85 meter, de breedte circa 25 meter (ter hoogte van het maaiveld), de diepte boven de blokken was in oorsprong ongeveer 4 meter. De breedte van het dok neemt van maaiveld- tot dokvloerniveau trapsgewijs af. De kademuren en stootranden van de banketten zijn van hardsteen vervaardigd, de overige delen van de dokmuren zijn gemetseld. De glijgoten zijn eveneens van hardsteen. De fundering van de dokvloer bestaat uit een houten paalfundering waarop een houten rooster werd aangebracht.

In de zuidelijke dokmuur, bij de ingang van het dok, geeft een hardstenen steen met de tekst "VOLZEE" de waterhoogte bij volzee aan.

Tot het dok behoren ook twee ijzeren richtlatten die op de wal staan in de lengte-as van het dok. Ze staan enkele meters uit elkaar, in een loodrechte lijn (ter dokking van een schip).

Waardering

Het dok is van algemeen belang als historisch functioneel hoofdonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het object van algemeen belang uit cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en constructief oogpunt als gaaf bewaard gebleven en zeldzaam voorbeeld van een in de 19de eeuw gebouwd droogdok.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterweg, werf en haven

Functie

Droogdok

Monumentnummer*: 508472

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Natte Dok (object C)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Den Helder

D

Appartement

Grondperceel

5882

5839

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Tussen 1812 en 1823 aangelegd NAT DOK, in 1857 aan de noordzijde met 30 meter verlengd. Het natte dok is gesitueerd in het midden van het complex Rijkswerf Willemsoord. In feite is de Rijkswerf om het natte dok aangelegd. In 1857 werden de rijzen kaden vervangen door bazalten kademuren langs de boorden.

N.B. Nadien werden vele kaden vervangen door stalen damwanden. De boorden zijn tegenwoordig (1995) van gewapend beton met ijzeren stootranden.

Omschrijving

NAT DOK met rechthoekig grondplan met een breedte (oost-west) van circa 135 meter en een lengte (noord-zuid) van circa 325 meter. Het natte dok is gesitueerd in het midden van de werf. In feite is de werf rondom het natte dok aangelegd. De noordelijke hoeken van het natte dok zijn afgerond. De diepte van het natte dok was oorspronkelijk circa 8 meter.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het dok is van algemeen belang als historisch functioneel hoofdonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het object van algemeen belang uit cultuurhistorisch oogpunt als voorbeeld van een in de tweede helft van de 19de eeuw gebouwd nat dok.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterweg, werf en haven

Functie

Nat dok

Monumentnummer*: 508473

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw I (object D)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5844

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

MAGAZIJN/LOODS oorspronkelijk ten behoeve van de berging van houtwaren en planken, plaatselijk bekend als gebouw 1, gebouwd in de eerste bouwfase (1813-1823) en voltooid in 1823. Het gebouw is gesitueerd in de noord-westhoek van het complex Rijkswerf Willemsoord en vormt samen met de drie gebouwen met de nrs. 29, 52 en 60 (de objecten F,G en H), die dezelfde afmetingen en vorm hebben, de vier kerndelen van de westelijke gevelwand van de Rijkswerf.

N.B. In de 20ste eeuw kwam de loods in gebruik ten behoeve van de bouwkundige dienst, reprografie en centraal gereedschapmagazijn. Tijdens een luchtaanval in de Tweede Wereldoorlog is het dak door bominslag volledig vernield. Na de oorlog werd het hele dak vernieuwd, waarbij de oorspronkelijke dakkapellen werden vervangen door daklichten.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwde loods, bestaande uit één bouwlaag onder een schilddak. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat. De kapconstructie bestond in oorsprong uit een eenvoudige gordingenkap met geschoorde spanten en twee hanebalken boven elkaar. De loods is circa 125 meter lang en 15 meter breed. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

muurwerk is opgetrokken in rode baksteen, boven een hardstenen plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst.

De langsgevels (oost en west) worden geleed door vele vensterassen, waarvan de meeste een houten rondboogvenster bevatten. Deze vensters bestaan uit een rechthoekig twaalfruits venster met verbrede middenstijl en een rondboogvormig bovenlicht met radiale roedenverdeling. De vensters hebben hardstenen lekdorpels en worden bekroond door een strek met hardstenen sluitsteen met diamantkop. De oorspronkelijke hoofdingangen van het gebouw zijn herkenbaar aan de rondbogen van hardstenen blokken. De overige oorspronkelijke ingangen zijn herkenbaar aan de dikke draagbalk onder het rondboogvormig bovenlicht. Sommige vensters zijn in de loop der tijd dichtgemetseld of vervangen door een extra ingang.

De zuidelijke kopgevel is twee vensterassen breed en bevat op beide assen een houten rondboogvenster. Boven de gootlijst is één dakkapel aangebracht onder een ingestoken schilddak. De dakkapel heeft twee paneeldeuren en een hijsbalk.

Aan de noordgevel is het in 1862 gebouwde woonhuis voor de officier van politie vastgebouwd (zie objectbeschrijving object E, objectcode NH-HELD-269).

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel basisonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als merendeels gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwde magazijn/werkplaats. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 28, 29, 47, 52 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Opslag

Functie

Magazijn

Loods

Monumentnummer*: 508474

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Woonhuis Officieren (object E)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Hoofdgracht

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

1781 AA

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5844

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

In 1862 gebouwd WOONHUIS voor de officier van politie, aangebouwd aan gebouw 1, oorspronkelijk met een voetbruggetje naar de Hoofdgracht. Het woonhuis is gesitueerd in de meest noordwestelijk gelegen hoek van het complex Rijkswerf Willemsoord.

N.B In de 20ste eeuw kwam het gebouw in gebruik bij de bouwkundige dienst.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwd woonhuis, bestaande uit één bouwlaag onder een schilddak, gedekt met Oegsteester pannen. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat. De houten kapconstructie, een hangende kap met enkelvoudig hangwerk, en het dakbeschot van verticale planken zijn nog aanwezig. Het muurwerk is opgetrokken in rode baksteen. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst. In de lange dakschilden (west- en oostzijde) is in het midden, juist boven de gootlijst, een dakkapel aangebracht. De houten dakkapel aan de oostzijde onder ingestoken zadeldak heeft een dubbel houten draaivenster met zesruits bovenlicht en wordt bekroond door een fronton. De dakkapel in de westzijde is eenvoudiger.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De noordelijke kopgevel was de oorspronkelijke voorgevel van het woonhuis en heeft een breedte van vijf vensterassen en is symmetrisch van opzet. De middelste as bevat de voordeur, bestaande uit een dubbele paneeldeur met bovenlicht met ijzeren levensboom daarin. De voordeur is bereikbaar via een hardstenen stoeprede. De deuromlijsting wordt gevormd door een houten architraaf met sterk geprofileerde kroonlijst. De overige vier vensterassen bevatten een ijzeren achtruits venster in houten sponningen en kozijnen. De vensters hebben houten lekdorpels.

De oostgevel heeft vier vensterassen, waarvan er drie een achtruits venster bevatten en één (de meest noordelijk gelegen as) een eenvoudige dubbele glazen paneeldeur met bovenlicht.

De westgevel bevat twee oorspronkelijke vensterassen, waarvan er één een paneeldeur met bovenlicht bevat en de ander een achtruits venster.

De zuidgevel is het woonhuis is vastgebouwd aan de noordgevel van gebouw 1 (zie objectbeschrijving object D, objectcode NH-HELDR-268).

Het interieur is nog gedeeltelijk intact. Zo zijn ondermeer nog aanwezig: de regenkelder, op de begane grond een kamer met het oorspronkelijke stucplafond en een roodmarmere schouw en op zolder een zogeheten 'meidenkamer' met bedstede.

Waardering

Het woonhuis van de officier van politie is van algemeen belang als historisch functioneel onderdeel van het beschreven complex Rijkswerf Willemsoord (zie complexwaardering). Daarnaast is het pand van belang uit architectuurhistorisch en constructief oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de tweede helft van de 19de eeuw gebouwd woonhuis met een hangende kapconstructie. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand, samen met de gebouwen met de nrs. 1, 28, 29, 47, 52 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Dienstwoning(K4)

Monumentnummer*: 508475

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 29 (object F)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Willemsoord	29	A	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	29	B	1781 AS	Den Helder		

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

6300

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

WERKPLAATS/MAGAZIJN gebouwd in de eerste bouwfase van de Rijkswerf Willemsoord (1813-1823) en voltooid in 1823. Het gebouw diende oorspronkelijk als constructie- en tekenkamer, werkplaatsen voor scheepsmakers, ververs, metselaars en huistimmerlieden en berging van hun voorraden, plaatselijk bekend als gebouw 29. Het gebouw is gesitueerd aan de westzijde van het werfterrein en vormt samen met de drie gebouwen met de nrs. 1, 52 en 60, die dezelfde afmetingen en vorm hebben, de vier kerndelen van de westelijke gevelwand van de Rijkswerf.

N.B. In de 20ste eeuw kwam het gebouw in gebruik ten behoeve van de directeur van de rijkswerf, scheepsbouw, bedrijfsbureau, industrieel bedrijf en archief.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwd pand, bestaande uit één bouwlaag onder een schilddak. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat. De afmetingen van het gebouw bedragen circa 125 meter (lang) bij 15 meter (breed). Het muurwerk is opgetrokken in rode baksteen boven een hardstenen plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst. In het dak zijn verschillende houten dakkapellen onder ingestoken schilddak

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aangebracht. Deze hebben houten klauwstukken, een houten draairaam en een zinken bekleding. Twee dakkapellen, in het midden van de west- en oostzijde, hebben een houten tongewelf en rondboogvormig dak.

De kapconstructie bestaat uit een eenvoudige gordingenkap met geschoorde spanten en twee hanebalken boven elkaar.

De langsgevels (oost en west) worden geleed door vele vensterassen, waarvan de meeste een houten rondboogvenster bevatten. Deze vensters bestaan uit een rechthoekig twaalfruits venster met verbrede middenstijl en een rondboogvormig bovenlicht met radiale roedenverdeling. De vensters hebben hardstenen lekdorpels en worden bekroond door een strek met hardstenen sluitsteen met diamantkop. De oorspronkelijke hoofdingangen van het gebouw zijn herkenbaar aan de rondbogen van hardstenen blokken. De overige oorspronkelijke ingangen zijn herkenbaar aan de dikke draagbalk onder het rondboogvormig bovenlicht. Sommige vensters zijn in de loop der tijd dichtgemetseld of vervangen door een extra ingang.

De noordelijke kopgevel is twee vensterassen breed, waarvan er één een deur bevat, de ander een rondboogvenster.

De zuidelijke kopgevel bevat één oorspronkelijke vensteras met een rondboogvenster.

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel basisonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwde loods. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 28, 47, 52 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Industrie

Opslag

Functie

Werkplaats

Magazijn

Monumentnummer*: 508476

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 52 (object G)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Willemsoord	52	A	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	B	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	C	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	1D	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	AA	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	BA	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	D	1781 AS	Den Helder		
Willemsoord	52	AD	1781 AS	Den Helder		

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

6300

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

WERKPLAATS/SMEDERIJ, gebouwd in de eerste bouwfase van de Rijkswerf Willemsoord (1813-1823) en voltooid in 1823. Het gebouw diende oorspronkelijk als smederij, koper- en blikslagerij, loodgieterij en als opslag voor diverse metaalvoorraden. Het gebouw is plaatselijk bekend als gebouw 52. Het gebouw is gesitueerd aan de westzijde van het werfterrein en vormt samen met de drie gebouwen met de nrs. 1, 29 en 60 die dezelfde afmetingen en vorm hebben, de vier kerndelen van de westelijke gevelwand van de Rijkswerf.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op rechthoekig grondplan gebouwd pand, bestaande uit één bouwlaag onder een schilddak. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat. De oorspronkelijke kapconstructie, bestaande uit een eenvoudige gordingenkap met geschoorde spanten en twee hanebalken boven elkaar, is niet meer aanwezig. De afmetingen van de loods bedragen circa 125 meter (lang) bij 15 meter (breed). Het muurwerk is opgetrokken in rode baksteen, boven een met cement aangestroken plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst.

De langsgevels (oost en west) worden geleed door vele vensterassen, waarvan de meeste een houten rondboogvenster bevatten. Deze vensters bestaan uit een rechthoekig twaalfruits venster met verbrede middenstijl en een rondboogvormig bovenlicht met radiale roedenverdeling. De vensters hebben hardstenen lekdorpels en worden bekroond door een strek met hardstenen sluitsteen met diamantkop. De oorspronkelijke hoofdingangen van het gebouw zijn herkenbaar aan de rondbogen van hardstenen blokken. De overige oorspronkelijke ingangen zijn herkenbaar aan de dikke draagbalk onder het rondboogvormig bovenlicht. Sommige vensters zijn in de loop der tijd dichtgemetseld of vervangen door een extra ingang. Het voormalige gieterijgedeelte is herkenbaar aan de kleine vensters, zijnde hooggeplaatste rondboogvormige bovenlichten met radiale roedenverdeling.

De noordelijke kopgevel is twee vensterassen breed en bevat twee rondboogvensters.

De zuidelijke kopgevel bevatte in oorsprong ook twee rondboogvensters.

Waardering

Het pand is van algemeen belang als historisch functioneel basisonderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als redelijk gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de eerste helft van de 19de eeuw gebouwde werkplaats met smederij. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het pand, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 28, 29, 47 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Boerderijen, molens en bedrijven

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Boerderijen, molens en bedrijven

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Nijverheid

Opslag

Nijverheid

Nijverheid

Functie

Werkplaats

Koperslagerij

Magazijn

Smederij

Loodgieterij

Monumentnummer*: 508477

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

*Monumentnaam***

Gebouw 28 (object I)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

*Woonplaats**

Den Helder

*Gemeente**

Den Helder

*Provincie**

Noord-Holland

*Straat**

Willemsoord

*Nr**

28

*Toev.**

*Postcode**

1781 AS

*Woonplaats**

Den Helder

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Den Helder

*Sectie**

D

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

6300

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

Vermoedelijk uit omstreeks 1839 daterend PAND, plaatselijk bekend als gebouw 28, onder andere gebruikt als apotheek. Omstreeks 1878 kreeg het pand een opslagfunctie voor verbandmiddelen en brandspuit. Het pand is gesitueerd aan de westzijde van het complex Rijkswerf Willemsoord, tussen gebouw 1 (object D) en gebouw 29 (object F).

N.B. De aanbouw aan de zuidzijde en de schoorsteen vallen niet onder de bescherming. In de 20ste eeuw kwam het gebouwtje in gebruik bij het stafbureau systemen.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwd pand, bestaande uit één bouwlaag onder schilddak. De noklijn staat haaks op de Weststraat. Het muurwerk is opgetrokken in rode baksteen boven een iets uitgemetselde plint. De gevels worden afgesloten door een geprofileerde houten gootlijst.

De kopse oostgevel heeft hoeklisenen en is twee vensterassen breed. De linkerass bevat een rondboogvormige deur, de rechter een houten ronboogvenster. De lekdorpel en de sluitstenen met diamantkop zijn van hardsteen. Tussen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

venster en deur is een klein rond stalen venster aangebracht.

De noordgevel heeft drie vensterassen die alle een houten T-venster bevatten met houten lekdorpel. De linker as bevatte in oorsprong vermoedelijk een deur.

De kopse westgevel heeft hoeklisenen en is twee vensterassen breed. De oorspronkelijke indeling is gewijzigd.

De zuidgevel is gewijzigd door een aanbouw over de hele lengte van de gevel.

Waardering

Het pand is van belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Door de ligging aan de westrand van het Rijkswerfterrein heeft het gebouw, samen met de woning voor de officier van politie en de gebouwen met de nrs. 1, 29, 47, 52 en 60, beeldbepalende waarde voor het aanzien van de werf vanaf de westzijde.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Magazijn

Monumentnummer*: 508478

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Pijlers (object O)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Locatiennaam

Den Helder

Locatieomschrijving

Willemsoord, Weststraat, Rijkswerf Willemsoord

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Den Helder

D

Appartement

Grondperceel

6182

6184

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

TOEGANGSPARTIJ, bestaande uit twee pijlers, daterend uit omstreeks 1863. De twee toegangspijlers staan op de westoever van het Afsluitingskanaal, aan weerszijden van de westelijke hoofdingang van het complex Rijkswerf Willemsoord. Vermoedelijk werden de pijlers gelijktijdig met de dubbele basculebrug in 1863 gebouwd.

Omschrijving

Toegangspartij, bestaande uit twee, op vierkant grondplan opgetrokken, bakstenen pijlers. De pijlers staan op een met cement aangestroken voet. Met het metselwerk wordt een stapeling van grote blokken geïmiteerd. Aan de brugzijde van de pijlers zijn hardstenen blokken aangebracht, waaraan in oorsprong een ijzeren toegangshek was bevestigd. De bakstenen schacht van de pijlers wordt afgedekt door een geprofileerde natuurstenen dekplaat. De pijlers worden bekroond door een natuurstenen leeuw op een eigen voetstuk. De voorpoten van de leeuw rusten op een natuurstenen bol.

Waardering

De gaaf bewaard gebleven toegangspartij, bestaande uit twee pijlers, is van algemeen belang als historisch

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Erfscheiding(D)

Functie

Hekpijler

Monumentnummer*: 508479

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Gebouw 43 (object P)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Willemsoord

Nr*

43

Toev.*

Postcode*

1781 AS

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

6300

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Het kleine gebouw ten behoeve van OPSLAG en SCHAFTLOKAAL, plaatselijk bekend als gebouw 43, werd gebouwd tussen 1868 en 1870. De bijnaam "t Zwaantje" stamt uit vroeger tijden, toen de zuidelijke topgevel werd bekroond door een houten zwaantje. Het pand is gesitueerd op het noordwestelijke compartiment van het complex Rijkswerf Willemsoord, naast het oude dok.

Omschrijving

Op rechthoekig grondplan gebouwd houten pand, bestaande uit één bouwlaag onder een zadeldak. De noklijn loopt evenwijdig aan de Weststraat.

De draagconstructie van het gebouwtje bestaat uit gietijzeren colonetten die een ijzeren kapconstructie dragen, bestaande uit vier achter elkaar geplaatste Polonceau-achtige spanten. De colonetten hebben een gecanneleerde schacht en een zeer sober kapiteel. De gevels bestaan uit houten stijlen, waartegen aan de buitenzijde horizontale delen zijn bevestigd. De kopgevels hebben houten windveren. De zuidelijke kopgevel werd in oorsprong bekroond door een houten zwaantje.

De zuidelijke kopgevel is vijf vensterassen breed, waarvan er drie een houten zesruits venster bevatten en twee een houten deur met tweeruits bovenlicht. De deur geheel links is opgeklampt, de deur in de tweede as van rechts is een paneeldeur. Alle vensters hebben houten lekdorpels.

De westelijke zijgevel heeft drie vensterassen met elk een houten vierruits venster.

De noordelijke kopgevel heeft twee vensterassen, met elk een houten vierruits venster.

De oostelijke zijgevel heeft één houten vierruits venster en een dubbele opgeklampte deur.

Waardering

Het pand is van belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het pand van belang uit architectuurhistorisch en constructief oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een in de tweede helft van de 19de eeuw gebouwd schaftlokaal met opslagruimte met een gietijzeren draagconstructie. Het pand heeft ensemblewaarde met het oude dok, door de situering bij en de functionele relatie met het oude dok.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Magazijn

Monumentnummer*: 508480

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 11 februari 1998
Kadaster deel/nr: 8982/10

Monumentnaam**

Directiegebouw (object S)

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

Woonplaats*

Den Helder

Gemeente*

Den Helder

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Het Nieuwe Diep

Nr*

5

Toev.*

Postcode*

1781 AC

Woonplaats*

Den Helder

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Den Helder

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

5844

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Het Directiegebouw, ook bekend als "Commandementsgebouw" en "Het Paleis", dateert uit 1824. Het gebouw is gesitueerd op het noordoostelijke compartiment van het complex Rijkswerf Willemsoord. Het gebouw werd in 1823 ontworpen door I. Valk, Inspecteur der Maritieme Gebouwen, en herbergde naast kantoorruimtes ook de woningen voor de hoofdambtenaren van de directie. Op 7 februari 1824 werd het Directiegebouw aanbesteed voor een bedrag van f.149.000,= aan aannemer D. de Leeuw te Den Helder.

Omschrijving

Fors gebouw bestaande uit een paviljoen met middenrisaliet en twee zijpaviljoens, onderling door vleugels verbonden. Lijstgevels, driehoekig fronton boven de middenrisaliet. Begane grond met rondboogvensters en -deuren door cordonband gescheiden van de bel-etage en de mazzanine-verdieping daarboven. 1823.

Waardering

Het Directiegebouw is van belang als historisch functioneel onderdeel van het complex Rijkswerf Willemsoord. Daarnaast is het gebouw van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van overheidsarchitectuur uit de eerste helft van de 19de eeuw in neo-classicistische bouwtrant.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Tevens heeft het gebouw ensemblewaarde met twee overige aan Het Nieuwe Diep gelegen gebouwen, het Hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine en het Lesgebouw voor de Adelborsten.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Commandementsgebouw

Monumentnummer*: 531547

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 4 oktober 2010
Kadaster deel/nr: 58633/196

Complexnummer

508460

Complexnaam

Rijkswerf Willemsoord

*Woonplaats**

Den Helder

*Gemeente**

Den Helder

*Provincie**

Noord-Holland

Locatiennaam

Willemsoord, Weststraat, Den Helder

Locatieomschrijving

*Kadastrale gemeente**

Den Helder

*Sectie**

D

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

Den Helder

D

5530

Den Helder

D

5840

Den Helder

D

5879

Den Helder

D

5880

Den Helder

D

5987

Den Helder

D

5844

Den Helder

D

5532

Den Helder

D

5841

Den Helder

D

5882

Den Helder

D

5881

Den Helder

D

5842

Den Helder

D

6277

Den Helder

D

6278

Den Helder

D

6300

Den Helder

D

6301

Den Helder

D

6302

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De historische ontwikkeling van de TERREINAANLEG/TERREININRICHTING van Rijkswerf Willemsoord wordt

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

beschreven in de bijbehorende complexomschrijving (complexnummer 508460).

De nummering van de verschillende gebouwen (gebouw 1, 3, 29, enzovoort) komt alleen in de redengevende omschrijvingen per beschermd onderdeel voor en komt overeen met de nummering zoals in de jaren '50 van deze eeuw aan de verschillende gebouwen gegeven door de bouwkundige dienst van Rijkswerf Willemsoord. Onder deze nummers zijn de gebouwen plaatselijk bekend.

Omschrijving

Het beschermde terrein betreft de in het noordoosten van de gemeente Den Helder gelegen (oude) Rijkswerf Willemsoord, met bijbehorende watergangen. De Rijkswerf, officieel geheten Maritiem Etablissement Willemsoord, is gesitueerd tussen het Marsdiep (in het noorden), het Nieuwe Diep (in het oosten) de Zuidstraat (in het zuiden) en de Weststraat en het Molenplein (in het westen).

De begrenzing van de TERREINAANLEG/TERREINRICHTING van het complex "Rijkswerf Willemsoord" berust op de historisch functionele samenhang. De begrenzing van de beschermde aanleg loopt in het noordwesten, westen en zuidwesten over (tot en met) de buitengrachtboorden van het Afsluitingskanaal, in het zuidoosten tot en met de buitenboorden van de Maritieme Binnenhaven, in het oosten en noordoosten volgt de grens de kadastrale eigendomsgrenzen van het zuidoostelijke compartiment en het noordoostelijke compartiment voor zover in gebruik bij de Marine. Derhalve vallen de vier compartimenten, de dokken, dokkanaal, Afsluitingskanaal en Maritieme Binnenhaven binnen de begrenzing van de bescherming van de aanleg.

Rijkswerf Willemsoord is aangelegd op een noord-zuid gericht rechthoekig grondplan met een inham in de oostzijde. In deze inham wordt via een zeedoksluis de verbinding tot stand gebracht tussen het Nieuwe Diep en het natte dok. Het natte dok (monumentnummer 508472) met een rechthoekig noord-zuid gericht grondplan vormt de kern van het Rijkswerfterrein. Om het natte dok heen bevinden zich als het ware vier compartimenten: een noordoostelijk, een zuidoostelijk, een zuidwestelijk en een noordwestelijk gelegen compartiment, waarbij de scheidingen tussen de compartimenten worden gevormd door: de as waarop het huidige Marinemuseum (monumentnummer 508470) ligt (noorden), de zeedoksluis (oosten), dokkanaal Boerenverdriet (zuiden), en het oude dok (westen).

Het noordoostelijk van het natte dok (monumentnummer 508472) gelegen compartiment (thans in gebruik bij de marine) herbergt onder andere het Directiegebouw (monumentnummer 508480), het hoofdgebouw van het Koninklijk Instituut voor de Marine (monumentnummer 508461) en het Lesgebouw voor Adelborsten (monumentnummer 508462).

De twee westelijke compartimenten bevatten de oudste gebouwen en structuren van de werf: de twee droogdokken (monumentnummer 508471 en monumentnummer 508463), het stoommachinegebouw (monumentnummer 508466), de vier langgerekte werkplaatsen langs de westrand (monumentnummers 508473, 508475, 508476 en 508467), de kanonneerbootkappen aan de noordkant (monumentnummer 508465) en de mastenloods aan de zuidkant (monumentnummer 508464). De toegangspijlers (monumentnummer 508478) staan bij de westelijke hoofdingang. Daarnaast zijn op de westelijke compartimenten in recenter tijden onder andere gebouwd: de woning voor de officier van politie (monumentnummer 508474), de berging voor de brandspuit (monumentnummer 508477), het schaftlokaal voor dokwerkers (monumentnummer 508479), de ketelmakerij (monumentnummer 508468) en de scheepsmakerswerkplaats (monumentnummer 508469).

Aan de zuidzijde van het natte dok vormde het dokkanaal Boerenverdriet (de sluisdeuren zijn inmiddels vastgelast) de verbinding tussen het natte dok enerzijds en de Maritieme Binnenhaven en Afsluitingskanaal anderzijds. Het Afsluitingskanaal vormt behalve aan de zuidzijde, ook aan de west- en gedeeltelijk aan de noordzijde de begrenzing van het Rijkswerfterrein.

Op het werfterrein bevinden zich vier kraanbanen. Het betreft de volgende objecten: de kraanbaan langs de zuidzijde van het oude dok met torenkraan van geklonken staal uit 1951-1952 (1); de kraanbaan langs de zuidoostzijde van het nieuwe dok met torenkraan van gelast staal uit 1940 en grondig verbouwd in 1957. Laatstgenoemde is rond 2004 op het werfterrein geplaatst ter vervanging van een soortgelijk exemplaar dat hier vanaf 1953 stond (2); de kraanbaan langs de westzijde van het natte dok (3); en de kraanbaan langs ten noorden van het natte dok aangelegd in 1968 (4). Hoewel deze kranen en kraanbanen niet dateren uit de 19de-eeuwse bouwperiodes van de betreffende dokken, is hier sprake van een functionele samenhang die behouden zou moeten blijven.

Op de kaden van het Rijkswerfterrein staan vele bolders van verschillende grootte en soort, die eveneens onder de bescherming vallen. Enkele bolders zijn hergebruikte kanonslopen die met de loop in de grond zijn verankerd, bijvoorbeeld de bolder op de lengte-as van het nieuwe dok.

Waardering

De TERREINAANLEG/TERREININRICHTING van Rijkswerf Willemsoord is van algemeen belang uit maritiem-historisch en architectuurhistorisch oogpunt, als functionele en inhoudelijke schakel tussen de verschillende tot het complex behorende onderdelen (waaronder gebouwen, structuren en overige objecten).

Daarnaast is de terreininrichting van belang, in samenhang met de verschillende op het terrein aanwezige structuren en bouwwerken, als belangrijk onderdeel van het oeuvre van Jan Blanken Jansz.

Op detailniveau hebben de onderdelen in het werfterrein (zoals sluis en bolders) historisch-waterbouwkundige waarde, cultuurhistorische waarde en ouderdomswaarde.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterweg, werf en haven

Functie